

(Блиц, 19. 03. 2010)

Последњих неколико недеља Србија се суочава са новим, до сада најтежим захтевом и условом на путу ка ЕУ. То на први поглед делује нелогично ако се има у виду да је крајем прошле године Србија учинила неколико крупних корака ка ЕУ, као и да је до сада главни, одлучујући услов убрзања европског пута Србије била успешна сарадња са Хашким трибуналом, тачније изручење двојице преосталих хашких оптуженика.

Тај услов је, наравно, и даље у врху безусловних захтева, али у овом тренутку он, изгледа, није на првом месту. Наиме, битна новина у званичним порукама и изјавама европских званичника последњих недеља и дана је фактичко инсистирање на успостављању „добросуседских односа” Србије са Косовом (Б. Кушнер). У истом тону је и званична порука Србији од стране председника ЕУ Ван Ромпеја да је „за даље евроинтеграције неопходна сарадња Србије са Косовом на прагматичан начин”, као и најновије изјаве амбасадора САД и Велике Британије у Београду. При томе се и даље са њихове стране формално изјављује да признавање државне независности Косова није услов евроинтеграција Србије, „али јесте неопходност, јер је наивно мислити да се може ући у ЕУ са нерешеним питањем границе „ (Кушнер). Тако је Запад, најзад, обелоданио свој минимални услов за улазак Србије у ЕУ, то јест „успостављање добросуседских односа са Косовом” као замену за формално признање његове независности. Бар засад.

Насупрот све отворенијем и јачем притиску САД и њених главних европских савезника, званични Београд истрајава на становишту да „Србија у дилеми ЕУ или Косово не би изабрала ЕУ” (министар В. Јеремић). Нешто еластичнији, а у суштини исти је став председника Србије Бориса Тадића да „Србија никада неће ни на директан ни на индиректан начин признати независност Косова и да никада неће пристати да буде уцењена признањем независности Косова, иако је чланство у ЕУ њен стратешки циљ”. Овакав став државног врха Србије последица је како изричите уставне обавезе, тако и унутрашњих политичких разлога. Наиме, чак и индиректно признање независности Косова, скоро је сигурно, значило би губитак избора, односно власти садашње проевропске владајуће коалиције, иако је Косово фактички изгубљено за време Милошевићеве и радикалске владавине. То би значило враћање Србије на антиевропски курс. Тврди став државног врха Србије део је и тзв. превентивне дипломатске тактике, везане за очекивање повољног мишљења Међународног суда правде. Такође, тиме се битној чињеници да пет од 27 чланица ЕУ није признало независност Косова додаје и аргумент да би самим тим било апсурдно очекивати признање од Србије, као и да би

успостављање сарадње са косовским органима фактички значило признање независности Косова. Уместо тога, Србија нуди сарадњу у оквиру шест тачака споразума са ОУН. Истовремено, шеф Еулекса Питер Фејт и косовске власти доносе план о принудној „интеграцији Срба са севера Косова у систем независне државе Косово”, иако је обавеза Еулекса да буде статусно неутралан.

Најновији, мада не и сасвим неочекиван дипломатски притисак последњих недеља на државни врх Србије првенствено се може објаснити потребом САД и водећих држава ЕУ да, што је више могуће, омекшају веома тврд став Србије о Косову пре утврђивања правног мишљења Међународног суда правде о легалности једностраног проглашења независности Косова. Ово поготово за случај да то мишљење, иако саветодавног карактера, претегне у корист Србије. Наиме, тада би Србија могла да затражи обнову расправе у ОУН, односно доношење нове резолуције која би водила обнови преговора ради постизања компромиса о коначном статусу Косова. Зато велике западне силе, са САД на челу, истовремено појачавају политички притисак и на државе које нису признале независност Косова (око две трећине чланица ОУН) да то учине пре утврђивања правног мишљења Међународног суда правде или бар да подрже став о потреби успостављања сарадње Србије са Косовом. На тај начин желе да релативизују евентуални правни став овога суда који би више ишао у прилог Србији и да својој противправној одлуци о признању косовске независности прибаве неку врсту квазилегитимности.

(Пред Србијом се, и без нових захтева у вези са Косовом, налази велики списак услова за улазак у ЕУ, почев од окончања сарадње са Хашким трибуналом, довршења процеса сложених економских реформи и реформе правосуђа, спровођења денационализације, ефикасног сузбијања организованог криминала и корупције, до успостављања добрих односа са суседима. Ипак, политички гледано, далеко најтежи задатак биће изналажење решења за косовску кризу којим би се избегло да „једна страна добије све, а друга изгуби све”. Такво решење било би од суштинског значаја за цео Балкан и за ЕУ, односно за њихову трајну безбедност. Србија се, несумњиво, мора припремити за компромисно решење које подразумева одговарајуће уступке. Реално гледано, за Србију би, иако то нико не нуди нити очекује, вероватно најгоре решење било да јој ОУН врати Косово под њену пуну јурисдикцију јер је она никада, „ни силом ни милом”, не би могла успоставити. Друго, такође крајње неповољно решење које намећу САД и њени савезници било би трајно успостављање тзв. суверене косовске власти на целој територији Косова. Најзад, треће, прихватљиво компромисно решење била би подела Косова по сада постојећим етничким границама на његовом северу, уз међународно гарантовање широке локалне самоуправе у општинама са већинским српским живљем, личне и имовинске сигурности Срба и њиховог слободног приступа манастирима и културно-историјским споменицима. У прилог таквом решењу вероватно ће добрим делом ићи и мишљење Међународног суда правде. У противном, инсистирањем на максималним, а нереалним захтевима, Србија би ризиковала да трајно остане без целог

Србија између ЕУ и Косова

Пише: Слободан Вучетић
петак, 19 март 2010 20:46

Косова, као и без чланства у ЕУ у догледно време.